

**ע"פ 7621/14 - המבקש בע"פ 7621/14: אהרן גוטסדינר, המבקש
בע"פ 7680/14: מאיר רואימי, המבקש בע"פ 8495/14: מאיר רזנטל
נגד המשיבה: מדינת ישראל**

בית המשפט העליון

**ע"פ 7621/14
ע"פ 7680/14
ע"פ 8495/14**

כבוד השופט י' דנציגר

לפני:

אהרן גוטסדינר
מאיר רואימי
מאיר רזנטל

המבקש בע"פ 7621/14:
המבקש בע"פ 7680/14:
המבקש בע"פ 8495/14:

נ ג ד

מדינת ישראל

המשיבה:

בקשות לעיכוב ביצוע עונש מאסר

עו"ד ליזי שובל בר
עו"ד מיכאל עירוני
עו"ד אירית באומהורן; עו"ד דנה נחשון

בשם המבקש בע"פ 7621/14:
בשם המבקש בע"פ 7680/14:
בשם המבקש בע"פ 8495/14:

עו"ד דגנית כהן-וויליאמס

בשם המשיבה:

החלטה

לפני שלוש בקשות לעיכוב ביצוע עונש המאסר שהושת על המבקשים בתיקים שבכותרת בבית המשפט המחוזי בירושלים (השופט א' כהן) בת"פ 260/08 מיום 29.9.2014.

תמצית הרקע העובדתי ופסק דינו של בית המשפט המחוזי

1. כנגד שלוש המבקשים - ושבעה נוספים - הוגש ביום 2.11.2008 כתב אישום עב כרס, החובק 65 עמודים. הכרעת הדין מיום 9.4.2014 משתרעת על-פני כ-800 עמודים וגזר הדין מיום 29.9.2014 חובק כ-90 עמודים. המקרה דנן נסוב סביב הפרשה אשר הוכתרה כ"פרשת הרבנים" וברקעה ניצבת הקמת מסלולי הלימודים התורניים המיועדים לאנשי כוחות הבטחון, לקראת קבלת תעודת השכלה תורנית גבוהה (להלן: תעודת השת"ג). תעודה זו מוענקת על-ידי הרבנות הראשית לישראל ובכוחה להקנות לבעליה מעמד זהה למעמדם של בעלי תואר ראשון במקום העבודה, ובכך לזכותם בדירוג ותוספות שכר שונות. בתמצית, הפרשה עוסקת בהנפקתן במרמה של תעודות ומסמכים הכוללים נתונים כוזבים על-ידי המכללות התורניות השונות, במטרה ליצור מצג, לפיו תלמידי מסלול הלימוד התורני עמדו בקריטריונים של הרבנות הראשית לצורך קבלת תעודת השת"ג, וכן כי עמדו בקריטריונים של גופי הביטחון לצורך קבלת הטבות שכר בגין לימודיהם. כך למשל, חלק מן המכללות הנפיקו אישורי לימודים בהם נכתב כי התלמיד למד בהיקף של 35 שעות שבועיות, בעוד שבפועל היו הלימודים בהיקף של 5-12 שעות שבועיות, אם בכלל. על-סמך מצגים כוזבים שונים ונוספים הקשורים במסלול הלימוד, אישרו גופי הבטחון את זכאותם של אנשי הקבע והשוטרים להטבות שכר בסכומי עתק, אשר הגיעו לסך של כ-300,000,000 ש"ח, וסכום תוספות השכר שהיו עתידות להינתן לאנשי הבטחון עומד על כמיליארד ש"ח.

2. לצורך ההכרעה בבקשות עיכוב ביצוע עונש המאסר שלפני, אין כל צורך ואפשרות לסקור ולהקיף את מימדיה הרחבים של פרשה סבוכה זו. משכך, להלן תובא תמצית העובדות והטענות הדרושות אך להכרעה שלפני.

המבקש בע"פ 7621/14

3. המבקש בע"פ 7621/14 (להלן: גוטסדינר) כיהן בתקופה הרלוונטית כרב המחוז הצפוני של המשטרה. בבית המשפט המחוזי הורשע גוטסדינר בגין מעורבותו בהפעלת מכללת "אריאל מרכזים לתורה ויהדות - חיפה והצפון" (להלן: מכללת אריאל) ומכללת קארו שבצפת. בית המשפט קבע כי גוטסדינר ניצל את האמון שייחסו לו השוטרים כרב המחוז הצפוני של המשטרה; כי הוא פעל לגיוס שוטרים ללימודים במסלול התורני במכללות פרטיות אלה, בין השאר על-ידי תליית מודעות בתחנות המשטרה; כי הוא היה מעורב בהנפקתם של אישורים כוזבים שונים, בהם אישורי "35 ש"ש וממשיך בלימודיו שנה נוספת" (להלן: אישור היקף לימודים) ותעודות סמיכה לרבנות (להלן: תעודת "יורה יורה"), הנדרשים לצורך קבלת תעודות השת"ג; כי תמורת פעילותו עבור מכללת אריאל קיבל גוטסדינר שוחד בסך 57,500 ש"ח, אם במישרין ואם בעקיפין, כמלגה עבור בנו, אשר כלל לא למד במכללת אריאל; וכי גוטסדינר השתמש במרמה ובתחבולה במטרה להסתיר את הכנסותיו ממכללת אריאל ולהימנע מלדווח עליהן לרשויות המס.

4. לפיכך, בבית המשפט המחוזי הורשע גוטסדינר בביצוע העבירות הבאות: לקיחת שוחד, על-פי סעיף 290 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); מרמה והפרת אמונים, על-פי סעיף 284 לחוק העונשין; 100 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 415(סיפא) לחוק העונשין; 100 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 415(סיפא) בצירוף סעיף 25 לחוק העונשין; 120 עבירות של סיוע לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 415(סיפא) בצירוף סעיף 31 לחוק העונשין; 120 עבירות של סיוע לנסיין לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 415(סיפא) בצירוף סעיפים 29 ו-31 לחוק העונשין;

33 עבירות של זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 418 סיפא לחוק העונשין; 33 עבירות של שימוש במסמך מזויף בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 420 סיפא לחוק העונשין; ושימוש במרמה, ערמה ותחבולה בכוונה להתחמק מתשלום מס, על-פי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה (להלן: פקודת מס הכנסה).

5. בגזירת דינו של גוטסדינר הביא בית המשפט המחוזי בחשבון את הנסיבות החמורות שבביצוע עבירות המרמה, ובהן: היקף מעשי המרמה ומימדיה; השיטתיות במעשי המרמה והתמשכותם; הנפקתם של מאות מסמכים כוזבים והשימוש בהם; גובה הסכומים שנתקבלו מקופת המדינה כתוצאה ממעשי המרמה; וביצוע מעשי המרמה תוך ניצול מעמדו של גוטסדינר במשטרת ישראל והאמון שניתן בו כרב המחוז הצפוני. בית המשפט קבע כי שילוב המעשים שבביצוע גוטסדינר עם רום תפקידו הציבורי והנזק הרב שנגרם לקופת המדינה, מחייבים ענישה מוחשית ומרתיעה. בהתחשב באלו, ובשים לב לאפקט המרתיע של פיתורו של גוטסדינר משורות המשטרה והשחרת שמו בכלי התקשורת, השית בית המשפט על גוטסדינר ארבע שנות מאסר בפועל; 24 חודשי מאסר על תנאי, והתנאי הוא שלא יעבור עבירה של קבלת דבר במרמה, זיוף, שוחד עבירות מס כלשהן או מרמה והפרת אמונים למשך שנתיים; וקנס בסך 100,000 ש"ח או ששה חודשי מאסר תחתיו.

המבקש בע"פ 7680/14

6. המבקש בע"פ 7680/14 (להלן: רואימי) הקים בשנת 1998 מכללה ללימודים תורניים במסלול המיועד לאנשי כוחות הביטחון, תחת חסותה של ישיבת "דרכי הוראה לרבנים". מסגרת הלימודים התקיימה בביתו של רואימי ובבית הכנסת של אביו בבית שאן, ונקראה מכללת "חסדי יחיא". בבית המשפט המחוזי הורשע רואימי בגין מעורבותו בהנפקתם של אישורים כוזבים שונים לצורך קבלת תעודות השת"ג. בדומה לעניינו של גוטסדינר, בין המסמכים השונים היו תעודות "יורה יורה" שלא שיקפו את רמת הידע והבקיאות האמיתית של התלמידים, אישורים כוזבים בדבר היקף הלימודים ומשכם, ואף אישורים המעידים לכאורה כי התלמידים מקיימים אורח חיים דתי, הגם שקיימו אורח חיים חילוני. עוד קבע בית המשפט כי רואימי פעל בכוונה להתחמק מתשלום מס, תוך שהוא מסתיר את הכנסותיו מפעילותו במכללת "חסדי יחיא" באמצעות הנפקת קבלות מזויפות ורכישת רכב ורישומו על שם אָמו.

7. לפיכך, הורשע רואימי בבית המשפט המחוזי בביצוע העבירות הבאות: 203 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 415(סיפא) לחוק העונשין; 203 עבירות של נסיון לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 415(סיפא) בצירוף סעיף 25 לחוק העונשין; שתי עבירות של זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 418 סיפא לחוק העונשין; ושימוש במרמה, ערמה ותחבולה בכוונה להתחמק מתשלום מס, על-פי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה.

8. בגזירת דינו של רואימי הביא בית המשפט בחשבון את חלקו היחסי של רואימי בביצוע העבירות, הן בהנפקת המסמכים הכוזבים והן בהעברתה של מכללת "חסדי יחיא" לחסותה הפיקטיבית של ישיבת הגר"א. כן הובאו בחשבון הנזק החמור שנגרם מביצוע העבירות (הטבות שכר בסך 26,550,000 ש"ח) והעובדה שרואימי טרם הסדיר את חובו למס הכנסה. בית המשפט שקל גם את העדר עברו הפלילי של רואימי ותרומו לרווחת תושבי העיר בית שאן. בהתחשב בכל אלו ובזמן הרב שעבר ממועד ביצוע העבירות, השית בית המשפט על רואימי את העונשים הבאים: שלוש שנות מאסר בפועל; 12 חודשי מאסר על תנאי, והתנאי הוא שלא יעבור עבירה של קבלת דבר במרמה, זיוף או עבירת מס כלשהי למשך שנתיים; וקנס בסך 200,000 ש"ח או 12 חודשי מאסר תחתיו.

המבקש בע"פ 8495/14

9. המבקש בע"פ 8495/14 (להלן: רזנטל) היה שותף בכיר בהקמת ובהפעלת מסלול הלימוד לאנשי כוחות הביטחון במכללת "דרכי הוראה", בסניפים שונים ברחבי הארץ. בניגוד לעניינם של גוטסדינר ורואימי, פעילותו של רזנטל היתה "חוצת מכללות", והוא שימש על-פי רוב כגורם המתווך בין המכללות השונות ובין הרבנות הראשית, בכל הקשור עם הנפקתם של האישורים הכוזבים. בבית המשפט המחוזי הורשע רזנטל, בין השאר, בגין מעורבותו בהנפקת תעודות ה"יורה יורה" הכוזבות והאישורים הכוזבים בדבר היקף ומשך הלימודים, והעברתם לרבנות הראשית לצורך קבלת תעודות השת"ג במטרה לזכות בתוספות השכר הניתנות על-ידי כוחות הביטחון. עוד נקבע כי רזנטל הציג מצגים שונים, לפיהם חלק מן המכללות – ובהן כיתות הלימוד העצמאיות שהקים – פועלות תחת חסותן של מכללות "דרכי הוראה" או ישיבת הגר"א, בראשה עמד אביו, אף שלמעשה לא היה בין אלה ובין המכללות כל קשר. בנוסף, קבע בית המשפט כי בעת ששימש רזנטל כאיש הכספים של מכללת "דרכי הוראה" הפקיד רזנטל בחשבון הבנק הפרטי שלו חלק משכר הלימוד אותו גבה מן התלמידים. זאת, ללא ידיעת הנהלת המכללה וכוונה לשלול את הכספים שלילת קבע. לבסוף, נקבע כי במזיד ומתוך כוונה להתחמק מתשלום מס, השמיט רזנטל מדיווחיו לרשויות המס את ההכנסות שצמחו לו מפעילותו עבור המכללות השונות, בסך של 1,888,200 ש"ח. כך, בין השאר, רזנטל הנפיק לתלמידים קבלות בשם מוסד שאין הוא קשור אליו; פרט המחאות של תלמידים אצל חלפן כספים והפקיד את הכסף המזומן שקיבל בחשבוננו; נתן הלוואות בסך מאות אלפי שקלים במזומן ואף הפקיד בחשבון הבנק של בן דודו סכומי כסף גבוהים.

10. לפיכך, הורשע רזנטל בבית המשפט המחוזי בביצוע 2,173 העבירות הבאות: קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 415(סיפא) לחוק העונשין; נסיון לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 415(סיפא) בצירוף סעיף 25 לחוק העונשין; סיוע לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 415(סיפא) בצירוף סעיף 31 לחוק העונשין; זיוף מסמך בכוונה לקבל באמצעותו דבר בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 418(סיפא) לחוק העונשין; שימוש במסמך מזויף בנסיבות מחמירות, על-פי סעיף 420 (סיפא) לחוק העונשין; גניבה בידי מורשה, על-פי סעיף 393(2) ו-3 לחוק העונשין; שימוש במרמה, ערמה ותחבולה בכוונה להתחמק מתשלום מס, על-פי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה; והלבנת הון, על-פי סעיף 3(א)(1) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000.

11. בגזירת דינו של רזנטל ציין בית המשפט המחוזי כי לנוכח היקף העבירות שבוצעו, חומרתן וגובה הנזק שנגרם לקופת המדינה, הוא התקשה לעמוד על מדיניות הענישה הנהוגה בעבירות מרמה בסדר הגודל שבמקרה דנן. לאחר שסקר בית המשפט את הפסיקה הדומה, ככל הניתן, לפרשה רחבת היקף זו, ולאחר שעמד על התכנון הרב אשר קדם לביצוע העבירות על-ידי רזנטל (לדוגמה, ב"חתימת הקשקוש" על אישורי היקף הלימודים או בניסוח תעודות ה"יורה יורה" כך שלא ניתן יהיה לכהן ברבנות בפועל מכוחה); על היותו של רזנטל בעל תפקיד מפתח בהגייט וביצירת המסמכים הכוזבים, ובמעורבותו במכללות השונות; על גובה הנזק שנגרם מביצוע העבירות, בסך של מאות מיליוני ש"ח; על תאוות הבצע אשר היוותה את הסיבה לביצוע העבירות שבהן הורשע; על ניצול מעמדו לרעה במכללות השונות ובפרט במכללת דרכי הוראה ובשיבת הגר"א – קבע בית המשפט כי מידת אשמו של רזנטל בקשר עם נסיבות ביצוע העבירות ומידת הפגיעה בערכים המוגנים העומדים בבסיסן הן גבוהות ובעלות חומרה יתרה. בהתאם לכל אלו, ותוך התחשבות מסוימת בעברו הנקי של רזנטל ואורח חייו הנורמטיבי, השית בית המשפט על רזנטל את העונשים הבאים: שבע שנות מאסר בפועל; 24 חודשי מאסר על תנאי, והתנאי הוא שלא יעבור עבירה של קבלת דבר במרמה, זיוף, גניבה, עבירת מס כלשהי או עבירת הלבנת הון למשך שנתיים; וקנס בסך 500,000 ש"ח או שנתיים מאסר תחתיו.

ההליכים בבית משפט זה

12. ביום 14.12.2014 נערך דיון בבקשתו של גוטסדינר ליתן לו שהות להגשת נימוקי ערעורו ולעכב את ביצועו

של עונש המאסר שהושת עליו עד להגשתם של אלה. בהסכמת המשיבה נדחה מועד התייצבותו עד ליום 16.2.2015 ונקבע כי זמן סביר קודם למועד זה, יגיש גוטסדינר את בקשתו המנומקת לעיכוב ביצוע עונשו (השופט ד' ברק-ארז). בקשה כאמור הוגשה ביום 5.2.2015.

13. בהמשך, משהוגשה ביום 14.12.2014 גם בקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר שהושת על רוזנטל וצפוי היה שתוגש בקשה דומה מטעמו של רואימי, הסכימה המשיבה לעיכוב ביצוע עונש המאסר שהושת על השלושה עד ליום 16.2.2014, בכפוף לקיומו של דיון מאוחד בשלוש הבקשות עד לאותו המועד. משטרם הוגשה בעת ההיא בקשת עיכוב ביצוע עונש המאסר של רואימי, הוריתי ביום 18.12.2014 על עיכוב ביצוע עונש המאסר אשר הושת על רוזנטל בלבד.

14. ביום 21.1.2015 הגיש גם רואימי בקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר שהושת עליו, ובהסכמת המשיבה עוכב ביצוע עונשו עד ליום 16.2.2015 (השופט נ' הנדל). משהוגשו שלוש בקשות עיכוב הביצוע שלפני, חזרה המשיבה וביקשה את איחוד הדיון בהן, בהתאם להחלטתי האמורה. משהונחה לפני בית משפט זה התשתית העובדתית והמשפטית המלאה והראויה, נעתרתי לבקשת המשיבה וביום 8.2.2015 קיימתי דיון בבקשותיהם של גוטסדינר, רואימי ורוזנטל.

תמצית נימוקי בקשות עיכוב ביצוע עונש המאסר

15. חרף האבחנות שבתשתית העובדתית העומדת בבסיס ערעוריהם של שלושת המבקשים, עיקר נימוקי שלוש בקשות עיכוב ביצוע עונש המאסר שלפני הם דומים ורב בהן המשותף על הנפרד. משכך, להלן תובא תמצית טענות המבקשים במאוחד.

16. המבקשים מערערים הן על הרשעתם והן על חומרת העונשים שהושתו עליהם בבית המשפט המחוזי. טענתם המרכזית של המבקשים, העוברת כחוט השני לאורך ערעוריהם, נוגעת לידיעתם ומעורבותם של גורמים בכירים ביותר ברבנות הראשית ובמערכת הבטחון באשר לאופיים הכוזב של האישורים השונים. כך, לטענת המבקשים, מקביעותיו העובדתיות של בית המשפט המחוזי עולה באופן ברור ובלתי משתמע לשני פנים כי הכזב שבאישורים השונים היה ידוע לכל וכולט על-פניהם. נטען כי התמונה העולה מקביעותיה של הערכאה הדיונית היא של כשל מערכתי – ולכל הפחות של עצימת עיניים מערכתית – בכל הנוגע למסלולי הלימוד התורניים. כל זאת, במטרה מוסכמת שבשתיקה, להעניק לאנשי כוחות הבטחון הטבות שכר, תוך הקפדה פחותה על תוכן הלימודים, אופיים והיקפם. לטענת המבקשים, ידיעתם של הגורמים השונים, הן הפיקודיים והן הרבניים, בגופי הבטחון וברבנות הראשית מביאה לניתוק הקשר הסיבתי בעבירות המרמה. כך, לגישת המבקשים, ידיעת המרומה על עצם המרמה או על היותו של המצג שהוצג לפניו שקרי, מנתקת את הקשר הסיבתי הנדרש לצורך הרשעתם. לטענת המבקשים, הגם שבהכרעת הדיון נקבעו ממצאים עובדתיים רבים המצביעים על ידיעתם של גורמים בכירים ביותר ברבנות של כל אחד מגופי הבטחון וברבנות הראשית בדבר הכזב שבמסמכים, שגה בית המשפט המחוזי משקבע כי אין די בידיעתם של אלו בכדי לשלול את הקשר הסיבתי בין מעשי המבקשים ובין תוצאות מעשיהם. כך, טוענים המבקשים כי שגה בית המשפט בקביעתו כי גורמים אלו הם אינם גורמים בעלי אופי מבקר ובודק, וכי לצורך שלילת יסוד הקשר הסיבתי נדרשת גם הוכחת ידיעתם של גורמים "רחוקים" יותר, כמחלקות השכר בגופי הבטחון ואף ידיעתו של משרד האוצר. בקשר עם טענה זו טוענים המבקשים כי לידיעתם של הגורמים הבכירים השונים בדבר הכזב שבמסמכים, קיימות משמעויות משפטיות נוספות פרט לעובדה כי היא שוללת את יסוד הקשר הסיבתי. כך, לטענת המבקשים, ידיעת הגורמים הרבניים הבכירים מלמדת על תום-לבם ועל הסתמכותם על הגורמים הרבניים הבכירים מהם לעניין לגיטימיות פעילותיהם. עוד נטען כי ידיעת הגורמים הרבניים הבכירים מקימה למבקשים טענה של הגנה מן הצדק בדבר אכיפה בררנית, וכי לכל הפחות, היה על בית המשפט המחוזי להביא טענה זו

בחשבון בשקילת עונשם של המבקשים. בקשר עם שיקולי ענישתם ומידת החומרה שיש במעשיהם, טוענים המבקשים כי חיים בן-חיים (להלן: בן-חיים), מנהל מכללת גן-נר אשר הורשע בין השאר ב-58 עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות ו-58 עבירות של נסיון לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, במסגרת הפרשה מושא הבקשות דנן, נדון לששה חודשי עבודות שירות בלבד. לטענת המבקשים, העובדה שעל בן-חיים נגזר עונש מקל זה בלבד, שומטת את הקרקע תחת קביעותיו של בית המשפט המחוזי בדבר החומרה הרבה שיש לייחס למעשיהם.

17. בנוסף לטענות המשנה הנובעות מן הטענה המרכזית, בדבר ידיעת גורמי הרבנות הבכירים על היקף ומשך מסלול הלימודים התורני, בפי המבקשים טענות נוספות ופרטיות. כך לדוגמא, טוען גוטסדינר – באמצעות באת כוחו, עו"ד ליזי שובל בר – כי שגה בית המשפט המחוזי כאשר הסתמך על הודעתו רצופת הסתירות בחקירה המשטרתית של אברהם טרופ, מנהלה האדמיניסטרטיבי של מכללת אריאל, כאשר קבע כי הכספים השונים שנתקבלו אצל גוטסדינר ניתנו לו בגין פעילותו עבור המכללה, ולא כנטען, כהחזר הוצאות. לטענת גוטסדינר, בעניין זה אין הערכאה הדיונית נהנית מיתרון על-פני ערכאת הערעור, משעסקין באמרה בכתב של עד מחוץ לכותלי בית המשפט, בהתאם לסעיף 10א לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971. כמו כן, למשל, לטענת רוזנטל – באמצעות באת כוחו, עו"ד אירית באומהורן – שגה בית המשפט כאשר קבע כי תעודות ה"יורה יורה" הן תעודות כוזבות, בין השאר ובעיקר מן הטעם שניתן היה ליתן להן פרשנות אחרת, שונה, לנוכח הסייגים הכתובים בהן, לפיהם "אין בתעודה זו משום מתן כושר לרבנות בפועל", וכי הן ניתנת בתנאי שהתלמיד "יחזור על לימודיו תמידין כסדרן". בדומה, טוען למשל רואמי – באמצעות בא כוחו, עו"ד מיכאל עירוני – כי לא ניתן לומר שפעל בכוונה לרמות או להסוות את העובדה כי משך הלימודים במכללת "חסדי יחיא" הוא שנתיים בלבד, כאשר על מסמכים שונים הכוללים פירוט אודות היקף הלימודים נכתב במפורש "שנתיים שהם שווה ערך של חמש שנות ישיבה שזה מקנה את תואר B.A".

18. לפיכך, כך לשיטת המבקשים, עיקר טענותיהם כנגד הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי הן טענות משפטיות, המעוררות שאלה עקרונית בדבר נפקות ידיעת המרומה בנוגע לדבר המרמה וזהותם של הגורמים המבקרים במקרה דנן, או טענות משפטיות בדבר הפרשנות שיש ליתן לכתוב במסמכים הכוזבים השונים, או טענות שבנוגע להן אין לערכאה הדיונית עדיפות על ערכאת הערעור. משכך, לשיטת המבקשים, סיכויי ערעוריהם הם גבוהים, ולא ניתן לומר עליהם כי הם ערעורי סרק.

19. כמו כן, לטענת המבקשים, הגם שעונשי המאסר שהושתו עליהם בבית המשפט המחוזי הם ממושכים (שלוש, ארבע ושבע שנות מאסר), קיימים במקרה דנן שיקולים רבים המטים את הכף לטובת עיכוב עונש מאסרם. כך, נטען כי העבירות שבהן הורשעו המבקשים אינן נושאות אופי אלים וכי אין הם מסוכנים לציבור, כפי שמלמד גם העדר עבר פלילי בעניינם; כי המבקשים לא שהו במעצר במשך כל ניהול משפטם ואין כל חשש כי ימלטו מפני אימת הדין; כי מורכבותו של התיק, היקפו וריבוי הערעורים הקשורים בו מלמדים כי הדיון וההכרעה בערעוריהם של המבקשים בבית משפט זה צפויים להמשך זמן רב, ומשכך, אלמלא יעוכב ביצוע עונש מאסרם, עלולים הם לרצות משך זמן ניכר מעונש המאסר אשר נגזר עליהם עוד בטרם יתבררו ערעוריהם; כי משך הזמן הרב שחלף ממועד ביצוע העבירות, בראשית שנות ה-2000, מחליש את השיקול בדבר ענישה מיידית; וכי נסיבותיהם האישיות של המבקשים מטות אף הן את הכף לעבר שמיעת ערעוריהם בטרם יחלו לרצות את עונשי המאסר שנגזרו עליהם. כך, למשל, גילם המבוגר באופן יחסי של המבקשים (גוטסדינר ורוזנטל הם בני 60 ורואמי הוא בן 57), והעובדה כי לשלושתם נכדים לרוב (לגוטסדינר 17 נכדים, לרוזנטל שבעה נכדים ולרואמי חמישה נכדים).

תמצית תגובת המשיבה

20. לטענת המשיבה – באמצעות באת כוחה, עו"ד דגנית כהן-וויליאמס – הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי הינה עובדתית בעיקרה ונסמכת על שמיעתם של למעלה מ-200 עדים שונים. המשיבה טוענת כי הגם שנקבע כי התנהלות הגורמים הרבניים הבכירים היא צורמת, לא ניתן לומר כי ידעו שתעודות השת"ג ניתנות על-סמך אישורים מזויפים של היקף ומשך הלימודים. לשיטת המשיבה, מאחר שמרבית הכרעת הדין נסמכת על ממצאים שבעובדה, עומדת בפני המבקשים משוכה גבוהה במיוחד, וסיכויי ערעוריהם אינם גבוהים. ממילא, כך טוענת המשיבה, אף אם תתקבל טענת המבקשים העיקרית, הנוגעת לנפקות ידיעת גורמי הרבנות הבכירים, הרי שלכל הפחות מדובר בנסיון לעבור את העבירה של קבלת דבר במרמה, ולא יהיה בכך בכדי להביא לזיכויים המלא של המבקשים. כן נטען כי לנוכח עונשי המאסר הממושכים שהושטו על המבקשים במקרה דנן, לא עולה חשש כי הם ירצו תקופה ממושכת מעונשם בטרם יתבררו ערעוריהם. לבסוף טענה המשיבה כי אין להשוות בין עניינו של בן-חיים לעניינם של המבקשים, משבן-חיים הורשע ב-58 עבירות מרמה "בלבד", לעומת מאות עבירות המרמה בהן הורשעו המבקשים, ובהעלמת מס בסך 165,000 ש"ח "בלבד", לעומת מיליוני השקלים שהעלימו המבקשים מרשויות המס. ממילא, כך נטען, מתעדת המשיבה לערער על העונש שהושט על בן-חיים במסגרת פרשה זו.

דיון והכרעה

21. לאחר שעיינתי בשלוש הבקשות שלפני, בהודעות הערעור של המבקשים ובצירופותיהן, ולאחר ששמעתי בקשב רב את טיעוני המבקשים והמשיבה במסגרת הדיון שנערך לפני, החלטתי להיעתר לשלוש הבקשות ולהורות על עיכוב ביצוע עונש המאסר שהושט על המבקשים בבית המשפט המחוזי. לא בלי התלבטות סבורני כי יש לעשות כן, וודאי כאשר הכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי הם כה מקיפים ויסודיים.

22. כידוע, בע"פ 111/99 שוורץ נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(2) 241 (2000) (להלן: עניין שוורץ) הותוו הקריטריונים והשיקולים העומדים ביסוד מלאכת האיזונים של בית המשפט הדן בבקשה לעיכוב ביצוע עונש מאסר. בעניין שוורץ עמד בית משפט זה על שלושת האדנים המצדיקים את הכלל העקרוני הקבוע בסעיף 43 לחוק העונשין, בדבר ביצוע המייד של עונש המאסר שנגזר: האחד, כי למבקש לא עומדת עוד חזקת החפות לאחר שהורשע בדיון; השני, כי בהתחשב ברמת המסוכנות הנשקפת מן המבקש, קיים חשש שמא יפגע בטחון הציבור במידה וישוחרר במהלך תקופת בירור ערעור; והשלישי, כי הענישה המיידית תגשים את האינטרס הנעוץ באכיפתו האפקטיבית של הדין הפלילי ובהרתעת עבריינים פוטנציאליים. עוד עמד בית משפט זה על השיקולים השונים הצריכים להכרעה בבקשות עיכוב ביצוע עונש מאסר, ביניהם: חומרת העבירה בה הורשע המבקש ונסיבות ביצועה; משך תקופת המאסר שנגזרה על המבקש; סיכויי ערעורו של המבקש, ובכלל זה השאלה האם מופנה ערעור המבקש כנגד עצם הרשעתו או אך כנגד חומרת עונשו; עברו הפלילי של המבקש והתנהלותו במהלך המשפט; ונסיבותיו האישיות של המבקש [שם, בעמ' 259-260; 267-268].

23. סבורני כי במקרה דנן מוביל מכלול השיקולים והרציונאלים האמורים אל עבר קבלת שלוש הבקשות שלפני.

24. העבירות בהן הורשעו המבקשים התבצעו בתחילת שנות ה-2000, קרי הראשונות בהן בוצעו לפני כ-15 שנים, וההליך המשפטי בעניינם החל בשנת 2008, קרי לפני כשבע שנים. סבורני כי בנסיבות אלה, המשקל שיש ליתן לרציונאל בדבר הענישה המיידית, במטרה להגשים אפקטיביות האכיפה, הוא נמוך. בנוסף, בנסיבותיו של המקרה דנן, קשה להצביע על חשש ממשי מפני פגיעה בטחון הציבור באם ישוחררו המבקשים, ועל-כן פוחת גם משקלו של הרציונאל השני, העומד ביסוד הכלל בדבר ביצוע המייד של עונש המאסר שנגזר. כך, המבקשים לא שהו במעצר במשך כל תקופת ההליך המשפטי בבית המשפט המחוזי והם הקפידו לקיים את התנאים המגבילים שנקבעו להם,

להתייצב לכל הדיונים בעניינם ושיתפו פעולה במהלך ניהול משפטם באופן מלא. בנוסף, אופיין הכלכלי של העבירות שבהן הורשעו המבקשים ומרשמים הפלילי הנקי אינם מצביעים על מסוכנות מיוחדת הנשקפת מהם – ואף המשיבה לא טענה כי קיימת מסוכנות שכזו. משנחשפה הפרשה בה עסקינן והורשעו המבקשים, אינני סבור כי נסיבות ביצוע העבירות במקרה דנן, מעלות חשש להשנותן של העבירות בהן הורשעו, במידה ויעוכב ביצועו של עונש המאסר שהושת עליהם. עוד אני סבור כי מורכבותו והיקפו החריג במיוחד של המקרה דנן – בו חובקים יחדיו הכרעת הדין וגזר הדין כ-900 עמודים; במסגרתו נשמעו למעלה מ-200 עדים, ולצורך הכניסה לעובי הקורה נדרש בית המשפט המחוזי לקריאתם של למעלה מ-15,000 עמודי פרוטוקול – מעלים את החשש שמא יידרש בית משפט זה לזמן שאיננו קצר לצורך ההכרעה בערעוריהם של המבקשים, כך שאלמלא יעוכב ביצוע עונש מאסרם הם עלולים לרצות תקופות מאסר שאינן קצרות כלל ועיקר בטרם יוכרע עניינם.

25. משכך, הגם שהתמונה העולה מהכרעת דינו של בית המשפט המחוזי היא של מעורבותם החמורה של המבקשים בפרשת מרמה רחבת היקף, והגם שתקופות המאסר הממושכות שהושתו על המבקשים מהוות שיקול נכבד בהחלטה האם לעכב את ביצועו של עונש המאסר, אם לאו, סבורני כי מכלול השיקולים עליהם עמדתי לעיל מטה את הכף אל עבר עיכוב ביצוע עונש המאסר שהושת על המבקשים. ויודגש, אין מדובר במקרה הרגיל שבו מספר שיקולים נוגדים ניצבים אל מול הכלל בדבר ענישה מיידית או כנגד השיקול שעניינו משך עונשי המאסר. אלא שבמקרה דנן, הצטרפות כל השיקולים הנוטים לעבר עיכוב ביצוע עונשי המאסר, היא אשר מטה את הכף לעבר קבלת הבקשות שלפני, חרף עונשי המאסר הממושכים שנגזרו על המבקשים. למכלול שיקולים רחב זה מצטרפת גם העובדה כי אינני סבור שהערעורים דנן יכולים להחשב לערעורי סרק.

26. מושכלות יסוד הן כי במסגרת בקשה לעיכוב ביצוע ראוי כי בית המשפט ימנע ככל הניתן מלקבוע מסמרות באשר לסיכויי הערעור, משההכרעה בטענות המועלות בסוגיות השונות מסורה להרכב שלפניו ישמע הערעור. הדברים נכונים במיוחד במקרים כגון המקרה דנן, במסגרתו קיים קושי טבוע להעריך את סיכויי הערעור בשלב מוקדם זה בשל היקפו ומורכבותו [ראו והשוו: ע"פ 5957/12 אוהב ציון נ' מדינת ישראל, פסקאות 19-21 (2.1.2013)]. ואולם, סבורני כי בעת הזו אין לומר שסיכויי ערעוריהם של המבקשים הם קלושים או כי ערעוריהם הם ערעורי סרק אשר כל מטרתם היא לעכב את תחילת ריצוי עונשם. כאמור, עיקר טענותיהם של המבקשים כנגד הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי מופנה כנגד המשמעות המשפטית שנתן בית המשפט לידיעתם – או לכל הפחות לעצימת עיניהם – של צמרת הגורמים הרבניים, הן במערכת הבטחון והן ברבנות הראשית, באשר לכזב שבמסמכים השונים ובאשר להיקף ומשך מסלול הלימודים התורני.

27. מבלי לקבוע מסמרות, דעתי – כדעתו של בית המשפט המחוזי – אינה נוחה בשלב זה מן התמונה המצטיירת מהעדויות השונות בדבר היקף ידיעתם של הגורמים הבכירים ביותר בדבר אופן התנהלות מסלולי הלימוד התורניים.

כך למשל, עמד בית המשפט המחוזי על רמת ידיעתם של בכירי הרבנות הראשית הצבאית:

"בהמשך לכך, ידעו הגורמים השונים כי רבים מן התלמידים אף אינם שומרי תורה ומצוות. כך, כאמור, ידע הרב וייס [הרב הצבאי הראשי], וגם ראש לשכתו לאופר: "הגיעו אלינו אנשים לעיתים בלי כיפה, מסתובבים אנשים שלא יודעים קרוא וכתוב"... ראש לשכת הרב הצבאי הראשי אייל לאופר, הרחיב כי הדבר היה ידוע כבר מתקופתו של הרבצ"ר הקודם, הרב נבון ז"ל: "כבר אז היה ברור שמדובר בלימודים לצורך תעודה בלבד המזכה בגמול כספי ושרבנים לא יצאו מהם, שהם לא יכהנו כרבנים בפועל, בצבא או מחוצה לו" [פסקה 1961 להכרעת הדין].

עמוד 8

ובמקום נוסף, באשר לידיעתו של הרב הצבאי הראשי:

"...בידי הרב וייס, כבעל דרגה רבנית בכירה וכמי שמכיר גורמים בכירים ברבנות הראשית... היה "הכוח" לברר את הדברים לאשורם. לכל הפחות, הוא יכול היה להסביר לראש אכ"א את התמיהה שמעוררת הנפקת תעודות השת"ג לנגדים העובדים במשרה מלאה ולהסב את תשומת ליבו לנתון המחשיד של לימודים במשך 5 שנים... הרב וייס לא ביצע שום בירור בנידון... הוא בחר להרחיק את עצמו מאותו "משהו שלא הריח טוב": "תעשו מה שאתם רוצים, הניחו לי, אני לא בתהליך" [פסקאות 1958-1957 להכרעת הדין].

בהקשר זה קבע בית המשפט כי:

"מצאתי טעם לפגם בהתנהלותו של הרב הצבאי הראשי, הרב וייס, אשר סרב לאשר בעצמו את הסמיכה לרבנות של הנגדים, משום שהיתה לו תחושה שמשהו אינו כשר והוא לא הבין כיצד תעודת השת"ג מתיישבת עם המציאות" [פסקה 20 לגזר הדין].

עוד עמד בית המשפט על הנחיותיה המקלות למדי של הרבנות הראשית באותם ימים באשר לאישורים השונים:

"תמונה עגמומית למדי באשר להתנהלותה של הרבנות הראשית, ובפרט, של אחד מהעומדים בראשה תקופה הרלבנטית - הרב בקשי דורון, אשר כיהן באותה עת רב הראשי לישראל... הוראתו של הרב בקשי דורון לאוחרנה הביאה לתחילתה של תעשייה של הנפקת מסמכים כוזבים ומזויפים, אשר נועדו ליתן כסות בירוקראטית לתעודות השת"ג שמונפקות לאנשי כוחות הבטחון" [פסקה 2168 להכרעת הדין].

עוד קבע בית המשפט באשר לבכירי הרבנות הראשית כי:

"למרבה הצער, התנהלותם של חלק מגדולי הרבנים בישראל מעוררת גם היא אי נוחות רבה. נראה כי ביסוד תמיכתם העזה של מרבית חברי מועצת הרבנות הראשית באישור המסלול, לאו דווקא עמד הרצון לקרב יהודים לתורה ומצוות. עולה הרושם כי הכספים הרבים שהם, או קרובי משפחתם, היו עתידים לשלשל לכיסם כפועל יוצא מאישור המסלול - הם שהיוו את הגורם המרכזי לתמיכתם במסלול. כך, ניתן לראות כי חלק מחברי מועצת הרבנות הראשית עמדו בראש המוסדות שפתחו את מסלולי הלימוד או היו מקורבים אליהם... [פסקה 590 להכרעת הדין].

קביעות דומות ואף חריפות יותר קבע בית המשפט באשר לבכירי הרבנות המשטרית:

"עת עסקינן בגורם המאשר במשטרה, הרב המשטרתי הראשי, הרב גרוס, הצטיירה בפניי תמונה יותר בעייתית... מצאתי כי הלה ראה במו עיניו את האישור הכוזב לפיו התלמידים למדו 32 שעות בשבוע, אך בחר להעלים ממנו עין ולאשר את הטבות השכר בכל זאת" [פסקה 2123 להכרעת הדין].

ובנוסף:

"הרב גרוס בחר שלא לבצע את התפקיד שהוטל עליו ולא לבחון האם תעודות השת"ג

אכן משקפות את המציאות... אכן, כדבריו של חוקר מח"ש שוקי גולדאפל, הרב גרוס "ידע שיש תחמון רק הוא לא בדק את זה וזה לא עניין אותו... האדם הזה עצם עין, נמנע מלבדוק ולוודא. זה ברור לי חד משמעית... הוא נמנע מלבדוק ולראות את הדברים שלא היו כנדרש" [פסקה 2026 להכרעת הדין].

באופן דומה העיד ניצב יעקב בורובסקי, ראש אגף התכנון של המשטרה כי:

"כולם ידעו היטב שהלימודים האלה הם אינם לימודים רגילים, הם אפילו לו לימודים מופחתים, הם לימודים מואצים כדי לגרום לכך שיותר אנשים יקבלו שכר בניגוד לרצון האחרים על הברז התקציבי במשטרה... כולם ידעו שהם לומדים, **so called** לומדים כדי לקבל תעודה" [עמוד 13,657 לפרוטוקול, בשורות 28-31; עמוד 13,648 לפרוטוקול, בשורה 11].

[כל ההדגשות בקטעים המובאים בפסקה זו הוספו - י.ד.]

38. אם כן, מן המקובץ בתמצית עולה כי שאלה משפטית שאין לומר עליה שאינה כבדת משקל עתידה לעמוד לפני ההרכב אשר ידון בערעוריהם של המבקשים, באשר לנפקות ידיעתם - או עצימת עיניהם - של הגורמים הבכירים השונים. לפיכך, השתכנעתי כי יש מקום לאפשר למבקשים, בין השאר, לשטוח לפני בית משפט זה את טיעוניהם בהתייחס לשאלה זו כשאין הם נתונים במאסר.

39. אשר על כן, לנוכח כל האמור לעיל ובשים לב למכלול השיקולים שפורטו, הנני מורה על עיכוב ביצוע רכיב המאסר בעונש שהושת על המבקשים בגזר דינו של בית המשפט המחוזי עד להכרעה בערעוריהם.

40. כל התנאים המגבילים שהוטלו על המבקשים יעמדו בעינם עד להחלטה אחרת.

ניתנה היום, כ"א בשבט התשע"ה (10.2.2015).

ש ו פ ט